

Рідкісні видання творів Лесі Українки у фондах ЦНБ

До 150-річчя від дня народження

*...Ні! Я жива!
Я буду вічно жити!
Я в серце маю те,
що не вмирає!
Леся Українка*

Леся Українка писала вірші впродовж всього свого життя. Перший свій вірш вона написала, маючи всього дев'ять років, останній – у 40 років. Усього вона написала біля 270 віршів.

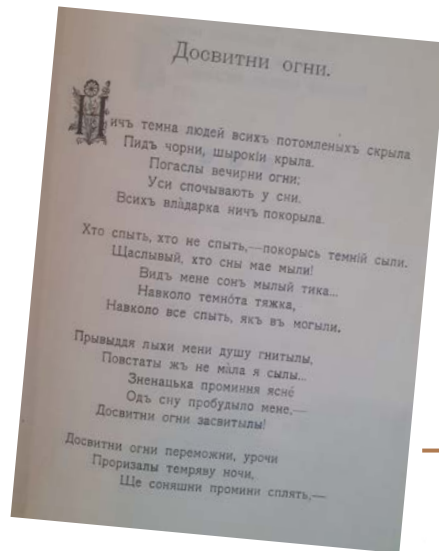
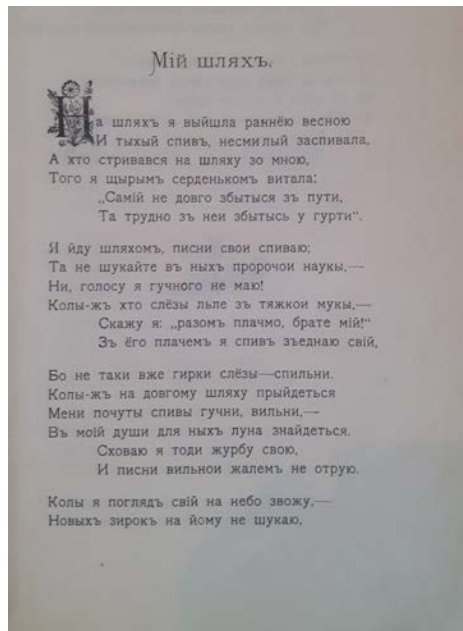
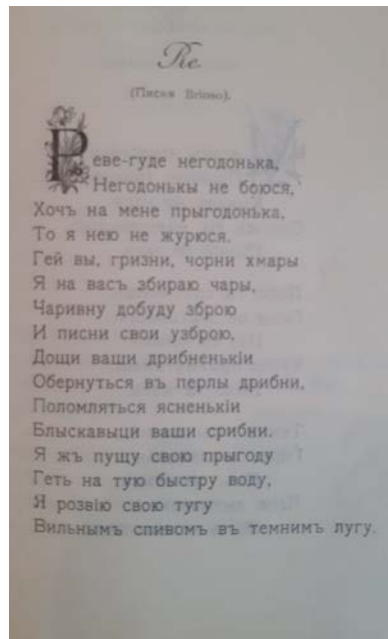
“На крилах пісень” (Київ, 1904) - це єдине видання поетичних творів Лесі Українки, здійснене за її життя на Наддніпрянській Україні і задумане автором як підсумковий “вибір поезії”.

Це видання охоплює твори трьох попередніх прижиттєвих збірок: «На крилах пісень» - надрукована у Львові в 1893 році. Вона включає 69 віршів раннього періоду її творчості (до 1892 р.) і три поеми, «Думи і мрії» (Львів, 1899 р.), яка включає 50 віршів 1893 - 1899 років і дві поеми та «Відгуки» - надрукована у Чернівцях у 1902 році. Вона включає 30 віршів 1900 - 1902 років і одну драматичну поему. Збірка вибраних творів Лесі Українки після довгих цензурних поневірянь вийшла друком у Києві у 1904 році.

...Збірка віршів «На крилах пісень» вийшла сими днями у Львові і становить, без сумніву, найважніший здобуток поетичної нашої літератури оригінальної на 1892 рік.

І. Франко. Наше літературне життя в 1892 році. 1893

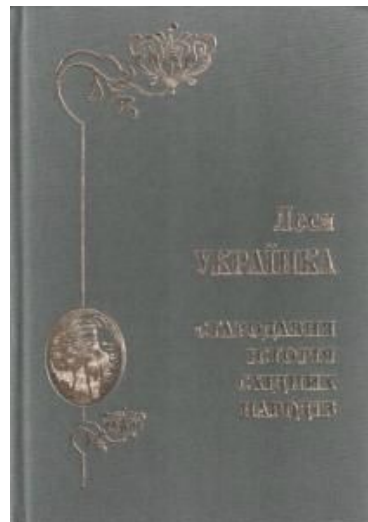
Збірка складається із циклів "Сім струн", "Зоряне небо", "Подорож до моря", "Кримські спогади". "В дитячому крузі", окремих віршів і поем "Самсон", "Місячна легенда", "Русалка".

...Я досі навіть не подякувала Вам за ту працю, якої Ви не побоялись, видаючи мою книжку. Дякую Вам тим часом тільки добрим щирим словом, а надалі постараюся віддячитись і ділом.

З листа Лесі Українки до І. Франка від 11 жовтня 1893 року. Колодажне

В історіографічній спадщині Лесі Українки помітне місце займає «Стародавня історія східних народів» — перший україномовний підручник із стародавнього сходознавства. Цю книжку не знайдеш у жодному зібранні її творів. Оpubліковано її було лише одного разу (два видання у 1918 р.).

У 2008 році, до 90-річчя виходу першого видання «Стародавньої історії східних народів», було видано друге видання, репринт у ВАТ «Волинська обласна друкарня» вже з ілюстраціями. Тоді ж підручник перевидали у Кам'янці-Подільському. Ці видання є великим раритетом.

Праця Лесі Українки (1871—1913) "Стародавня історія східних народів" створювалася у 1890-1891 роках для навчання молодшої сестри. Вона була видана Ольгою Косач-Кривинюк 1918 року у Катеринославі. Вона має неперебутню вартість як основа поглядів Лесі Українки на всесвітню історію та історичний процес, а також як свідчення широти інтересів письменниці, її педагогічних здібностей. Талановито написані "історичні записки" стали першим українським підручником про життя, культуру народів Давнього сходу. Вивчення Лесею Українкою сходознавчих досліджень, осмислення історії, вірувань, звичаїв східних народів поглибили орієнталістську тематику в її поетичній та драматичній творчості, спонукали до перекладацької діяльності.

«Бояриня» — драматична поема, написана впродовж трьох днів з 27-29 квітня 1910 р. у Хельвані (біля Каїра, Єгипет-Міср).

Це єдиний твір письменниці, який базується на українській історії. Події в поемі розгортаються в часи Руїни (60-ті роки XVII ст.) на Лівобережній Україні та у Москві.

Поема Лесі Українки «Бояриня» вперше була надрукована вже після смерті поетеси, у 1914-році в київському журналі «Рідний Край». Окремим виданням вперше надрукована у 1918 р. в Катеринославі, наступне видання 1923 р.

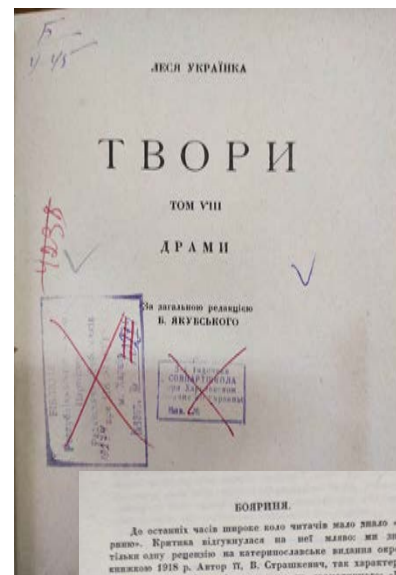

«Лєся Українка. Єгипет. Фото 1912 р.»

«Т'єсу написано літературно, в м'яких, лагідних тонах, і вона при читанні утворює настрій; але коли цю драматичну поему взяти для театру, то у виставі, здається мені, буде почуватися брак сценічного руху».

В. Страшкевич, український літературознавець та мовознавець

Видання "Боярині" 1991 р. є передруком видання «Книгоспілки» (Леся Українка. Твори. – [Без місця] Книгоспілка, [без року, орієнтовно 1928 р.], т. 8, с. 85 – 154). З цього видання запозичено не тільки текст поеми, а й вступну статтю М.Драй-Хмари та примітки Б.Якубського.

БОЯРИНЯ

До останніх часів широке коло читачів мало знало «Бояриню». Критика відгукувалася на неї мало: на літературному тлі 1918 р. Автор П. В. Спринкевич, так характеризує Лесю поему з боку літературного та драматичного: «Поему написано літературно, в м'яких, лагідних тонах, і вона при читанні утворює настрій; але коли цю драматичну поему взяти для театру, то у виставі, здається мені, буде почуватися брак сценічного руху»¹.

Коротенькі згадки про «Бояриню» знаходимо у О. К. Дорошкевича².

М. К. Зеров уважав, що Л. Українка писала свою поему без «спеціальних студій»: «поетка з реалією зверталася до українського життя і майстерно, й дивно опанувала її, як «матеріалом для своїх проблем і задань». Прекрасним цьому доказом можуть служити протитом кільках днів зліпнованих теля і сердечна «Бояриня», блискуча і глибока «Лісова пісня»³.

А. Музичка підкреслює момент ностальгії, тути за рідким краєм, що становить одну з головних зружжів драматичної поєми: «Мабуть, хвиля сильно пережитої тути відказала їй що току, а краєнина такої тути поведати їй написати цю драму на протязі трьох днів і підкреслити діалог звороби: «Ваша плані задухались по рідині краю – се є також слабкість... «Жале-б її повести на Вкраїну, то може-б ще її одужала»...

¹ Київська 1918, ч. 10, 604.

² Підручник Історії української літератури. К. 1924, 265, 267 та 271.

³ Леся Українка. Твори. К. 1924, т. I, LIV.

Інтереси Лесі Українки були дуже широкі: поезія, драматургія, проза, літературна критика, публіцистика, історія, етнографія й фольклор, музикознавство. В усіх цих різноманітних ділянках духовного життя українського народу вона стояла на рівні передових ідей свого часу.

О. Білецький

«Леся Українка! Це звучить узагальнююче, як ім'я, в якому злились мільйони українок і українців, мільйони безвісних чесних борців за свободу, які в глухі часи жорстокого царизму вслід за російським пролетаріатом не побоялися устати проти гніту й рабства».

П. Тичина